

ТЕАТРАЛНИ МЕТОДИ И ПРАКТИКИ В СИСТЕМАТА НА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И НАЧАЛЕН ЕТАП НА ОСНОВНАТА ОБРАЗОВАТЕЛНА СТЕПЕН

Илкова, К. (2018). *Тандемът*. София: Тара. ISBN 9789549723175

Ирина Колева

Софийски университет „Климент Охридски“

През декември 2018 г. излезе книгата „Тандемът“ с подзаглавие „Как се създаваше първата методика за професионално обучение на куклени актьори“ от д-р Катерина Илкова, доцент по сценична реч в НАТФИЗ „Кр. Сарафов“.

Тя се състои от увод, четири глави и заключение. Главите са озаглавени съответно: „Тандемът, кои са те?“, „Създаването на професионалното обучение за куклен театър – предисторията“, „Създаването на професионалното обучение за куклен театър – познати и непознати факти“, „Създаването на професионалното обучение за куклен театър – в търсене на методика“.

От увода разбираме, че писмените сведения за изследването са разпилени, много от тях – изгубени, пътят на създаването – стръмен, а значимостта на този факт и резултатите от него още не са исторически осмислени в дълбочина. Това е първото изследване, което прави опит да опише пълноценно и да осмисли пътя за създаването на една методика. Неоспорим факт е, че българската куклена школа печели овации по целия свят.

И до ден днешен се смята за една от най-добрите в света. Заради методиката, чиито основи са поставени от тандема Атанас Илков и Николина Георгиева. Философия, следвана от техните ученици. Но при надгравждането на всяка методика нерядко се случва първоначално заложените принципи да бъдат забравяни или променяни. И това е логично при осъвременяването на методиките. Именно затова изследването е ценно. За да се помни пътят, за да се опише първоначалното знание, към което изследователите и търсачите на нови пътища да се връщат.

Следвайки принципите на историзма, в първа глава доц. д-р Илкова ни запознава с биографиите на двамата първосъздатели – Атанас Илков и Николина Георгиева. Любопитното в случая е, че тя не използва сухи факти от биографиите им, а разказва онези случки от живота им, които оформят техните характери и определят житейските им философии в по-късен етап. Това са методи, използвани в психологията за диагностициране на някакъв проблем. Но любопитно е да разберем от книгата на доц. д-р Илкова, че това е и основен метод при разработването на театрален образ – търсенето на такива биографични факти, които оформят чертите на характера на героите. Впоследствие, в следващите глави, разбираме каква роля изиграват техните характери при създаването на новата методика. Това е един нестандартен поглед по пътя на изследването, което провежда тя.

В книгата си доц. д-р К. Илкова споменава, че особена черта на Ат. Илков е търсенето на точност в изказа при формулирането на даден проблем, което се превръща в педантичен лаконизъм, стигащ до метафоричност. Затова, според нея трудно може да се достигне до същината на голяма част от театралните проблеми и процеси, които занимават съзнанието му.

Доц. д-р Илкова прави многопосочни връзки и открива, както самата тя го нарича, „кода“ за разшифроване на разсъжденията му, публикувани многократно. Според нея голяма част от знанието, натрупано от тандема, се изгубва именно в лаконичността.

Книгата е ценно четиво, което дава повод за размисли не само в областта на кукленото изкуство, но и на педагогиката на развитието, като цяло.

От книгата разбираме от кого доц. д-р К. Илкова е наследила уменията си да свързва несвързваеми на пръв поглед елементи. Изследването, което е провела, за да открие тънкостите на новосъздаващата се методика, дава ясен знак, че тя дълбоко прониква в проблемите и умее щателно да ги анализира. Неведнъж със смях е казвала: „Та аз съм трето поколение актьор“. След като прочетох книгата разбрах какво е значението на тези думи. Цялото знание за методиката на обучение на куклени актьори, чийто семеен наследник е доц. д-р Илкова и чиято малка част е изложена в тази книга, ѝ дава компетентността да се занимава с интердисциплинарни изследвания и проекти.

Един от първите ѝ проекти с педагогическа насоченост (2003 г.) е поредицата „Да играем на театър“, с подкрепата на Министерството на културата. Това са театрализирани класически приказки. Особеното в случая е, че децата играят в тях. Провокация за създаването и работата по този проект са: работа с децата по развитие на въображението им и твърдението на Илкова, че децата не харесват класическите приказки, защото в тях има много ситуации, които съзнанието им предпочита да подмине поради различни причини. Те добре познават интерпретираните приказки и участват с удоволствие. Но в хода на действието могат да променят приказката. Това са елементи на съвременния Импро-театър. Така, според реакциите на децата в различните действия, могат да се разчетат проблемите, занимаващи детското съзнание.

Работата с деца на Илкова не спира до тук. Преди години съществуваше образователна структура с името Център за деца и родители „Островът на мечтите“. Основно дейността му се основаваше на театъра и театралната школа. На пръв поглед обикновен детски кук-

лен театър и стандартна театрална школа. Но работата в Центъра се явява продължение на проекта „Да играем на театър“. Представленията от поредицата продължиха да се провеждат там, но под наблюдението на психолог, който разговаря с родителите. Създателите на Центъра продължават работата си с деца, като откриват театрална школа за най-малките – първоначалната идея е да открива талантите на децата и да ги насочват. Но популярността на поредицата „Да играем на театър“ расте и скоро започнаха да се появяват деца с проблеми – прекалено срамежливи или хиперактивни или деца, които отказват да говорят или общуват, или на които артикулацията, учленяването на думите не им се удава, а вече са на 4 или 5 години, или които не познават цветовете не защото са далтонисти и много други. Изумително беше да наблюдавам как тези деца, въпреки различните си особености, се обучаваха в една група в театралната школа. Няма да се спирам на подробностите в обучението. Това е ефективен похват в контекста на приобщаващото образование.

Най-изумителен беше резултатът, постигнат с неговорещо момиченце на 6 години (сега този проблем се диагностицира като елективен мутизъм).

Вече натрупала опит, през 2012 г. доц. д-р Илкова работи по два нови проекта, които са оценени и финансирани от Министерство на културата и от Столична община. Това са „Пресичам улица! Това е лесно?“, учебно помагало, свързано със създаването на поведенчески модел у децата активни участници в уличното движение. Вторият проект е „Чета и играя“, който има претенцията да възпитава у децата читателско въображение. И двата проекта имат положителен отзвук сред педагози и родители и се провеждат и до ден днешен.

Всички спектакли, в които участва или които създава доц. д-р К. Илкова, имат въздействие върху публиката с образователен маркер. Това е интересен факт, който има нужда да се изследва, защото тя твърди, че всичко това постига най-вече чрез гласово-говорно въздействие.

За съжаление, много тесен кръг са запознати с учебните помагала, които създава или инициира тя. Те отговарят на ДОСПО и на съвременните тенденции в образованието.

Целта на тази рецензия е да отбележа каква огромна роля би изиграло включването на театралните методи при осъвременяването на учебните програми в начален етап на основната образователна степен и актуализация на ДОСПО.

THEATRAL METHODS AND PRACTICES IN THE PRESCHOOL EDUCATION SYSTEM AND THE INITIAL STAGE OF THE MAIN EDUCATIONAL STAGE

Ilkova, K. (2018). *Tandemat*. Sofia: Tara. ISBN 9789549723175

✉ **Prof. Dr. Irina Koleva**
Sofia University
Sofia, Bulgaria
E-mail: kolevaira@gmail.com